

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jönnar Hobro
Härad: V. Göinge Adress: Håslösholm
Socken: Blomkestad Berättat av: Jöns Jönsson
Uppteckningsår: 1928. Född år 1849 i Åslöv, N. Mellby sn.

Svedjebruk.	sid. 1.
Sädesslag, priser m. m.	" 2.
"Dränggäddan" (sägen).	" 3.
Smörkåning.	" 4.
Handel m. m.	" 6.
Tättare.	" 7.
Att se in i framtiden.	" 8.
"Hölle - Jönsen" (brottkåning).	" 8.
Lappskott.	" 10.
Lappplanerna.	" 11.
Spöckeri; Skogstunnan, öden etc.	" 12.
Magiska medel.	" 15.

Svedjebruk.

Svedjemark kallades "sveer", "sveningar".
Då man slåhackat och bränt såddes vinter-
råg, man refflerade med pärashacka och kraf-
sade med en kratta, man hade 3 eller 4 tenar,
s. k. horn. Man slåhackade även ene och
ljung. Då man slog bort brämmet och kölska
från kunnst håll kallades det att "bränna på
bree", askan blev då jämnare fördelad. I
arbetet deltog kvinnor och barn. För att
hindra eldens spridning för långt högg man
undan skog och slog ner elden.

Man odlade andra året på svedjemarken
pärar eller flata rovor; sista (tredje) året
såddes vårråg.

Sädesslag, priser m.m.

En tunn råg kostade li Jöns Jönssons ungdom / 60-talet / 30 kr., en tunn horn kostade 25-26 kronor.

Flaven började odlas i orten på 60-talet. Man odlade då mycket bovete på sandarna och annan mager jord. Risgrön användes till gröt, som lades i kopp på stora kumpot (1/2 meter i diameter) och bestods som efterrätt. Detta började bli vanligt 1860. Gröten indelades i rutor av socker, kanell; efter rutningen skar man så för sig. Gröten koktes på mjölk, direkt kungötkad.

5523

3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

"Brämgagatan."

Från för kyrkan och kyrkogården i Bröms-
stad ligger en plats, som kallas "Brämg-
gatan". Den denna s. s. följande fören.

Smörkärning.

De vanligaste kärnorna äro de s. k. opp-
rättskärnorna, som äro laggade, raktt opp-
stående. Stöten kallades "törnel", och dess
nedre ände var en rund skiva med rund
hål. Kärnorna voro av ek. Laggningen
sammenhölls med träband av hassel, eke,
eller pile. End. oppgift har på locket suttit
smitt placerat, avlångt handtag, inget hand-
tag i själva kärlet. I trakten fördom ej
gär man hade hål vid kärnans bas för av-
tappning av kärn mjölk. Den senare av-
tappades genom att man höllde oppfiken.

De runda kärnorna med vind (vov)
kommo i bruk åren 1860-70 ungefär. De
tillverkades av "böckaren" (trumbindaren) i

församlingen.

Det färdighärnade smöret las i urholka-
de träskålar, och pressades med skeed.
Man färgade smöret med saft av röda
och gula morötter. Sedan råk man om
vintern på revejerna och samlade i en fin
lase och pressade ut i smöret. Om som-
maren använde man gula örter, "smör-
blommor": man pressade de gula bladen.

Det förekom även att man härnade
med visp i något kär.!

Man gjorde flere lispunt smör på
sommaren att ha på lager. Det förvarades
på byttor. Man körde ihop en del i till stan,
man körde till Kristianstad, Lund, Malmö.
Även avyttrade man då ost m. m. Jönsson var
med föräldrarna på sådana resor. I skålpunt

eller lmark smör kostade 50 öre på 1850-
1860-talen.

Det fanns en slags kärna till jönsson
sell. Den var till formen som ett bagetre
med släcker och lock och hade hakstag
i ändarna. Kärnan hängde i taket
och två fruntimmer vaggade den.

Handel m. m.

Väskedsgubbar från Markaryd kommo ofta.
De voro beresta, hade ofta vandrat ända
bort i Ryssland. De hade sakerna som
sålles, i en påse, som stod upp en bit över
macken.

Det gick och så omulering folk med hästar,
knappar, tvål, tyger, nålsdukar, schalar. Det
var vanligen "Västgötinga", de hade sakerna i

Skrif endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Skine
V. Gönge
Brinnestad
1938

Mynt.
S. Högberg
Härsjöholm
Be.
Jön Jönsson
f. 1849
i K. Mellby
O: a

Skane
V. Gårde
Rönneby
1938

5523

5523 Gunnar Hobro
Ber ar Jön Jönsson
Född 1849, Åsma
För Mollby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

en päse från och en bask. Dessa krämmare
skall ha fått denna handelsrättighet av
en kung. De brukade g. ha valfuar, utan
finare blöte, utan lugg, från fabriker.
Man nyttjade annars flera skinn och
valfuar då än nu.

"Röine" (Röinge) var den närmaste
marknadsplatsen vidare må nämnas
Vittsjö, Hörby, ö. Broby. Allt skulle gå med
"stubbess"!

Tattare.

Den fanns det många av. De drog ikring
och husens värre på små ställen och tigg-
de. De kunde vara ända till 20 skjutsar på
en gång, dom fick mat och annat, men
båda fick ofta pygel och knivskärning
som lön.

Att se in i framtiden. På julafton skulle man gå till 3 moderkyrkor. I dessa trakter gick man till Brönnestad, N. Mellby, Vinslöv, N. Rörum d. öst. Då fick man inte tala utan skulle gå tändes. Man kunde då se hur ortsområdet skulle bli.

Gick man i kyrkan julada kunde man se vem som skulle dö.

"Nölle-Jensen"

Han var mjötnare i Sandälska (i N. Mellby sn.) och är död för cirka 40 år sedan. Han kunde^{se} förboregare saker och ting, han kunde bota slagfall och lyten.

En söndag efter gudstjänsten hade bröderna och Jöns Jönsson sällskap, och bröderna lovade honom en hörsups om han följde

med honom hem. Han följde med möllaren hem,
fastän han egentligen skulle hem till kvin-
nan. Då han fått kypen, backade och skulle
gå, så möllaren i det han tillade ut:
"Vänta så ska du få se på roligt." Då el-
pade med sin doming från Kristianstads-
trakten som fram. Han hade med en tös,
som hade en knyttvävsstor utväxt på näsa
och mun. Möllaren låste in sig med
henne i ett rum. Sen kom han ut och
sade att han såg att modern varit i
slagsmål med en av damma kön och fått
en knyttväve i ansiktet. Han såg en
pis elda i balningen. Moran spällde
för att hon köla själosvaldigt, pigan blev
då out och slog henne med knyttväven.
Flickan fick sedan detta lyte.

hötaren i Sandåkra kunde låta folk
på se dödingar, och kunde se tjur gods.
Han gjorde många äventyr.

Lappskott. Jons Jönsson har varit utsatt
f. lappskott. Det var år 1872 eller 1873.
Han skulle gå hem från "Jermen" (Sshars-
farm) vid Södala där han arbetade.
Han bodde då i Sandåkra. Han gick en
genstig, då det plössligt var som om ett
par föräder slagit samman och det stael
i alen; han fick svåra plågor i alen.
Han sökte, "Hante Kari", en som läkte, var
van att läka benbrott. Men den som tog
hand om det ondt var Anders Jönsson från
Nävlinge, "Kotte-Petersson". Brötstet blev högt
och rött och Jönsson fick en utväst i arm.

hålan. "Kotte-Andersson" försökte i tre dagar
å rad, men Jönsson blev sämre och fick
mer plågor, kunde inte äta och dricka.

Fäst det var tidigt på våren fick Jönsson
klä sig naken och Andersson läste en
del; Jönsson komma till och när han vaknar
var kvinnan hans i köket. Han kallades
in och så var soulsten förder och det
hade runnit ner i fängsen, en del materia
och blodsjör kom ut. Sen dröjde det
dock rätt lång tid innan Jönsson blev
bra.

Snapphansarna. Under deras tid levde i Brön-
nefatt prästen Ninge Lagerbring. Han hade
en källa, som kunde skruvas ihop. I denna
hade han order från Karl XI och repte med
till kommandanten i Kalmar. Lagerbring bad

Skine
U Gönge l. d. stad om
Bröme - 5523
1938
Appl. S. Stobusle
Ber. Jön Jönsson
1844

för folket att inte bränna katteröd och Bröme-
nestad. Hos Skoghusen i Brömenestad hade
snapphannarna tillhåll.

Lagerbring ansågs kunna trolla. Snapp-
hannarna skulle bränna prästgården, men
den brann inte.

Ryttmästare Hummelijelm (Hummertijelm) var
spejare mot snapphannarna. Denne var hos
prästen då. Där var tillhåll för de mest
svensksinnade.

Isöteri, Skogsmoran m.m.

Jön Jönsson. Trov inte på troll och
spöken. För att visa detta och sin oförskräckt-
het berättar han följande. Då han tjänste
på Kyrkö gik. han en gång förbi Bröme-
riet samman med flera personer. Då hördes
ett förhålligt dunder i nästebakallaren.

Skriv endast på denna sida!

12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

N. Melby m.

De andra trodde det var spöken. Men Jönsson gick in och lyste med tändstickor. Det visade sig de vara 3-4 stora råttor i ett av läskeskåpen / dessa voro 6 st. höga. De hade klivit i koren och dumpat ner och därav blev detta oväntat.

Han föreställde sig så mycket som inte var sant, berättar Jönsson.

Han har hört kalas om Odens jakt. Odens sköt skosmur / skogssmur. Han hade vissa hundar, som drev, 3 stycken, varav en röd. Hunden var vit. Det var mest om efterhört och i framtiden. Hundarna spådde liksom valpe.

Odens jakt anser Jönsson vara havsänder, som kom om åttelöstarna, de "jabba" liksom hade det varit hundar. De kom i tusen "jabba".

Skidde
V. G. G. G.
B. G. G. G.

5523

Myrt. G. Kolrud
Ber. Jönsson
1849

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

tal, man måtte till och med lägga sig ner ty
de kom så lågt. Det var nog Odenus handsk
"shogsman" var Jönsson ju hört talas
om. Han hade väl i ryggen som ett
bageri. Men han har ej närmare reda
på henne, ty han har aldrig fått tag i
henne. Han tror inte hon var så farlig
som de skrek om.

Värent tror Jönsson på att andeväsen
finns, sådana som ej handlar rätt.
Räjängsgästar tror han ej på, de äro ju
borta i jorden.....!

Jönsson tror att djävulen finns, men då
bland människorna själva, inte i annan
form; både bland dem som gå i byxor
och bland dem som gå i kjol.

Magiska medel.

Jönsson har ej brukat använda sådant. Han vet ju att det fanns de, som tog "abelaten" av minnen och la i lomme-
duken att ge kreaturen. Jönsson gillar ej
sådant. Han säger, att vad skall jag
med nattvanden att göra när jag inte
själv skall ha den!

Jönsson har aldrig själv använt
ben av människor som magiskt medel.
Men han vet de som använt sådant.

Han berättar om en soldat Ek, som blev
ryktbar för prästgårdens. Han hade
länt ett ben, "drickaben", på kyrkogår-
den. Men detta skulle lämna igen på
viss tid. Men han lämnade det ej när
han skulle. Då hände det på kvällen att

Dörarna hemma hos honom gick öpp, och
de gick öpp igen, än om de ville stänga
dem. Något slängde de gatu bort i
färgen, "Hå de kass ett de". Då bar
de tillbaka benen till kyrkogården och
sen förmanne de inget mer. Benen
användes att hålla krogen te å eda.